

แนวทางการยืนยัน¹ความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ในที่ดินเอกชน

1. ความเป็นมา

ภายใต้ข้อตกลงเป็นหุ้นส่วนด้วยความสมัครใจการบังคับใช้กฎหมายป่าไม้ ธรรมชาติบาล และการค้าระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรป (Thai-EU FLEGT VPA) นั้น ระบบรับประกันความถูกต้องของไม้ในประเทศไทย (THA-TLAS) ได้มีการพัฒนาขึ้นตามกฎหมายและระเบียบที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบัน รวมถึงข้อกำหนดด้านการบริหารจัดการต่างๆ ภายในประเทศไทย เพื่อแสดงให้เห็นถึงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ในประเทศไทยในกระบวนการปลูก การตัด การนำเข้า การนำเคลื่อนที่ การแปรรูป การขาย และการส่งออกไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ของประเทศไทย ซึ่งไม่มีไม้ที่ผิดกฎหมายเข้าสู่ระบบการควบคุมห่วงโซ่อุปทานไม้ในประเทศไทย

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 มาตรา 7 วรรคหนึ่ง กำหนดให้ ไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินเอกชนไม่เป็นไม้หวงห้าม การตัด การโค่น การนำเคลื่อนที่ สามารถทำได้โดยเสรี หากจะนำไม้ดังกล่าวมาประกอบกิจการลักษณะเป็นโรงงานแปรรูปไม้ ผู้ประกอบการต้องขออนุญาตในการตั้งโรงงานแปรรูปไม้ และต้องตรวจสอบไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ที่นำเข้าโรงงานฯ ว่าเป็นไม้ที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย กรมป่าไม้และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจึงร่วมกันพัฒนาแนวทางที่จะช่วยผู้ประกอบการและผู้ส่งออกไม้ท่อนในการแสดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้และแหล่งที่มาของไม้บนที่ดิน เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ แนวทางนี้มีผลผูกพันทางกฎหมายตามมาตรา 18/2 และ 51(6) ซึ่งระบุไว้ว่า ไม้ที่มีหนังสือรับรองตามมาตรา 18/1 และมาตรา 18/2 หรือไม้ที่มีหลักฐานแสดงว่าได้มาโดยชอบตามกฎหมายสามารถใช้ในการแสดงความถูกต้องตามกฎหมายได้

2. แนวทางการยืนยันความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ในที่ดินเอกชน

ความถูกต้องตามกฎหมายของไม้นั้นพิจารณาจากแหล่งที่มา และความเป็นเจ้าของของไม้ โดยมีแนวทางในการยืนยัน 3 แนวทาง ดังต่อไปนี้

(ก) การขึ้นทะเบียน และดำเนินการตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(ข) การดำเนินการตามมาตรา 18/1 รวมไปถึงการดำเนินการของสถาบันหรือองค์กรอื่นที่กรมป่าไม้กำหนดตาม 18/3 ของพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562

(ค) การสำแดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ด้วยตนเอง²

(รายละเอียด (ก), (ข) ตามเอกสาร ภาคผนวกที่ 6 การควบคุมการนำเคลื่อนที่ไม้ของไทย)

¹ ฉบับภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า **declaring**

² ฉบับภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า **self-declaration**

3. วิธีการสำแดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ด้วยตนเอง

3.1 เจ้าของไม้ไม่สามารถสำแดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ได้ด้วยตนเอง โดยจัดทำหนังสือสำแดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ด้วยตนเอง พร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องตามแนวทางที่กรมป่าไม้แนะนำ หรือแสดงเอกสาร หลักฐาน ที่เกี่ยวข้องอื่นเพิ่มเติมจากแนวทางที่กรมป่าไม้แนะนำ รวมทั้งข้อมูลการนำเคลื่อนที่ไปยังโรงงานแปรรูปไม้หรือสถานที่ใด ๆ ตามความต้องการของเจ้าของไม้ โดยเจ้าของไม้เป็นได้ทั้งเจ้าของที่ดิน ผู้เช่า หรือ ผู้รับมอบอำนาจ เป็นผู้ลงนามในหนังสือสำแดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ด้วยตนเองเพื่อยืนยันว่าข้อมูลที่กล่าวใน

ลำดับที่	ข้อมูล	เอกสาร/หลักฐาน
1	แหล่งที่มาของต้นไม้/ไม้; สถานที่ตั้ง/แปลงที่ดิน	สำเนาเอกสารสิทธิโน้ที่ดิน และแผนที่สังเขป
2	พิกัดภูมิศาสตร์ของสวนป่าแหล่งที่มาของต้นไม้/ไม้	ระบุในแบบฟอร์มการสำแดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ด้วยตนเอง
3	การระบุตัวตนของเจ้าของ ชื่อและที่อยู่	สำเนาบัตรประชาชน/สัญญาการซื้อขาย (กรณีสัญญาซื้อขาย เมื่อโรงงานแปรรูปไม้/ผู้ซื้อได้มีการซื้อจากเจ้าของที่ดินไม้แล้ว)
4	ชนิดไม้	ระบุในแบบฟอร์มการสำแดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ด้วยตนเอง
5	ลักษณะไม้	รูปถ่ายต้นไม้ ไม้ท่อน หรือภาพรวมแปลง
6	ชนิดไม้ ขนาด ปริมาณ และปริมาตรหรือน้ำหนัก	บัญชีรายการไม้ที่สำแดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ด้วยตนเอง

เอกสารเป็นจริง

ตาราง 1 ข้อมูล/เอกสาร/หลักฐานในหนังสือสำแดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ด้วยตนเอง

3.2 สามารถใช้เอกสารหรือหลักฐานอื่นเพื่อทดแทนเอกสาร/หลักฐานที่กำหนดในตารางที่ 1 ได้ โดยผู้ประกอบการมีหน้าที่ในการพิจารณาความเหมาะสมของการทดแทนเอกสาร/หลักฐานดังกล่าว เอกสาร/หลักฐานอื่นเพิ่มเติมต้องเป็นเอกสาร/หลักฐานที่ยืนยันความถูกต้องของแหล่งที่มาไม้

ตัวอย่าง เอกสารหลักฐานอื่นๆ ที่สามารถทดแทนเอกสารหรือหลักฐานประกอบบางส่วนในตารางที่ 1 ได้

- ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนแปลงปลูกพืชอนุรักษ์ประเภทไม้ต้นเพื่อการส่งออก (กรณีเป็นชนิดที่อยู่ในบัญชีหมายเลข 2,3 ของไซเตส)

ผู้ยื่นคำขอ ยื่นแบบคำขอตามแบบที่กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด และหลักฐานตามที่กำหนดไว้ในแบบคำขอ พร้อมทั้งบัญชีประกอบคำขอขึ้นทะเบียนฯ ข้อมูลประกอบด้วยที่ตั้งและรหัสพิกัดทางภูมิศาสตร์ ชื่อไทย และชื่อวิทยาศาสตร์ของพืชอนุรักษประเภทไม้ต้น และรายละเอียดพืชอนุรักษ เช่น อายุ เส้นรอบวง ความสูง และปริมาตร โดยยื่นคำขอด้วยตนเอง หรือส่งทางไปรษณีย์ หรือโดยผ่านวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนสวนป่า ให้สามารถใช้เป็นหลักฐานในการขึ้นทะเบียนแปลงปลูกได้ เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบหลักฐานว่าถูกต้อง และลงพื้นที่ตรวจสอบแปลงปลูกพืชอนุรักษตามที่ระบุที่ตั้งจะขึ้นทะเบียนแปลงปลูกภายใน 5 วันทำการ ในกรณีที่ผู้รับใบสำคัญฯ ประสงค์จะตัดหรือโค่นต้นพืชอนุรักษ ให้แจ้งตัดก่อนดำเนินการตัดหรือโค่นไม่น้อยกว่า 5 วันทำการ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจแปลงปลูกพืชอนุรักษแล้วพบว่าไม่เป็นไปตามใบสำคัญการขึ้นทะเบียน เจ้าหน้าที่จะสั่งให้แก้ไขให้ถูกต้องภายในสี่สิบห้าวัน ถ้าแก้ไขไม่แล้วเสร็จเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการเพิกถอนใบสำคัญฯ ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนฯ มีอายุ 5 ปี จากข้อมูลและกระบวนการตรวจสอบดังกล่าว สามารถพิจารณาการทดแทนเอกสาร/หลักฐานลำดับที่ 1,3 และ 5 ในตาราง 1 ได้

- ใบรับรองทางป่าไม้จากหน่วยรับรองอิสระที่สาม

การรับรองการจัดการป่าไม้ เป็นการรับรองภาคสมัครใจ ประกอบด้วยการรับรองการจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน เป็นการรับรองที่แหล่งปลูก และการรับรองห่วงโซ่การควบคุมผลิตภัณฑ์จากป่าไม้เป็นการรับรองเกี่ยวกับการผลิตหรือกิจกรรมหลังจากแหล่งปลูก ที่มีทั้งที่เป็นมาตรฐานระดับชาติหรือระดับสากล ในการสำแดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ด้วยตนเองที่กลางถึงในแนวทางนี้เป็นการสำแดงความถูกต้องจากแหล่งปลูกไปยังโรงงานแปรรูปไม้แห่งแรก ไม่ผ่านขั้นตอนการแปรรูป จึงขออ้างถึงการรับรองการจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน ใบรับรองการจัดการป่าไม้หรือข้อมูลในระบบของเจ้าของระบบการรับรองจะแสดง ชื่อ ที่อยู่ ที่ตั้งแปลง และ ชนิดไม้ ของผู้ที่ได้รับการรับรอง และในกรณีที่มีการอ้างสิทธิ์การรับรองการจัดการป่าไม้บนเอกสารการส่งมอบนั้น จะมีการเชื่อมโยงข้อมูลด้วยเลขที่ใบรับรอง ซึ่งสามารถสืบค้นข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องจากฐานข้อมูลของหน่วยงานที่เป็นเจ้าของระบบการรับรองได้ หน่วยรับรองอิสระที่สามจะมีการทวนสอบระบบของผู้ที่ได้รับการรับรองเป็นประจำทุกปีถึงความสอดคล้องตามข้อกำหนดซึ่งครอบคลุมการยืนยันความถูกต้องตามกฎหมายของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำไม้ในขอบข่ายของใบรับรองนั้นๆ จากข้อมูลและกระบวนการตรวจสอบดังกล่าว สามารถพิจารณาการทดแทนเอกสาร/หลักฐานลำดับที่ 1,3 และ 5 ในตารางที่ 1 ได้

ทั้งนี้ในการที่จะกำหนดว่าการรับรองการจัดการป่าไม้ใดสามารถใช้เป็นหลักฐานทดแทนเอกสารแนบในข้อใดได้บ้างจำเป็นต้องมีการแสดงให้เห็นถึงการตรวจสอบความถูกต้องตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชนิดไม้นั้นๆ และได้รับการยอมรับจากกรมป่าไม้และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตัวอย่างของใบรับรองป่าไม้ ที่รองรับคือ TFCC, PEFC และ FSC

4. เอกสารการนำเคลื่อนที่ไม่ใช่ที่ดินเอกชน

เจ้าของต้นไม้/ไม้ ในที่นี้เป็นได้ทั้งเจ้าของต้นไม้/ไม้ ที่จัดทำหนังสือดังข้อที่ 3.1 หรือ ผู้ที่ได้ซื้อต้นไม้/ไม้จากเจ้าของตามข้อ 3.1 สามารถสำแดงข้อมูลสำหรับการนำเคลื่อนที่ไม่ใช่ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

4.1 หนังสือสำแดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ด้วยตนเอง พร้อมเอกสารประกอบดังข้อ 1-5 ในตาราง 1 และรูปถ่ายไม้ก่อนขณะบรรทุก

4.2 แบบฟอร์มในการนำเคลื่อนที่ไม่ใช่ ประกอบด้วยข้อมูลการนำเคลื่อนที่ไม่ใช่ ดังนี้

- ผู้นำขนส่งจะเป็นผู้กำหนดระยะเวลาเคลื่อนที่ไม่ใช่สูงสุดเป็นรายครั้งในการขนส่ง
- สถานที่ต้นทาง และปลายทางของการนำเคลื่อนที่ไม่ใช่
- ชื่อผู้นำเคลื่อนที่ไม่ใช่
- ประเภทพาหนะ และเลขทะเบียนที่นำเคลื่อนที่ไม่ใช่
- ลงนามโดยผู้ซื้อ หรือเจ้าของไม้
- รายการไม้ที่นำเคลื่อนที่ไม่ใช่ ชนิดไม้ ขนาด ปริมาณ และปริมาตรหรือน้ำหนักตามแต่ลักษณะการซื้อขายไม้ นั้นๆ

5. การแปรรูปไม้และมาตรการป้องกันกระบวนการนำไม้ผิดกฎหมายเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทาน

ผู้ประกอบการแปรรูปไม้ต้องเป็นผู้ตรวจสอบเพื่อให้มั่นใจได้ว่าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ทั้งหมดที่เข้าสู่โรงงานแปรรูปไม้นั้นถูกต้องตามกฎหมาย มีกระบวนการผลิตและมาจากแหล่งที่มาที่ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ประกอบการแปรรูปไม้จะต้องเก็บหลักฐานเพื่อยืนยันให้กรมป่าไม้ตรวจสอบ การเก็บหลักฐานสามารถเก็บได้ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องต่างๆต้องเก็บไว้อย่างน้อย 2 ปี และต้องตรวจสอบบัญชีไม้อย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้งเมื่อมีการขอต่อใบอนุญาต ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวกที่ 6 การควบคุมการนำเคลื่อนที่ไม่ใช่ของไทย

โดยแนวทางปฏิบัติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ที่โรงงานแปรรูปไม้ดำเนินการด้วยตนเอง เพื่อป้องกันไม้ผิดกฎหมายเข้าสู่โรงงาน ผู้ประกอบการมีหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องของหนังสือสำแดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ด้วยตนเองตามข้อ 1 ในทุกครั้งที่รับข้อมูล ซึ่งหากพบข้อสงสัยหรือเกิดความไม่มั่นใจ การตรวจสอบอาจดำเนินการในบางรายการตามข้อ 2-5 (ตามย่อหน้านี้) เพิ่มเติมตามดุลพินิจของโรงงาน ซึ่งจะมีคำแนะนำโดยละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการป้องกันไม้ผิดกฎหมายเข้าสู่โรงงานให้กับผู้ปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการในกระบวนการนี้

1. ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อเท็จจริงในเอกสาร SD และเอกสารการนำเคลื่อนที่ไม่ใช่

1.1 สิทธิในการตัดไม้ของผู้สำแดงความเป็นเจ้าของไม้บนที่ดินก่อนตัด ตรวจสอบเอกสารสิทธิโดยดูข้อมูลการระบุตัวตนของเจ้าของไม้และความสัมพันธ์

- 1.2 คุณลักษณะของผู้จำหน่ายไม้ เช่น หากเป็นคนต่างถิ่นที่ไม่เคยมีการซื้อขายกันมาก่อน ควรสอบถามข้อมูลการได้มาของไม้เพิ่มเติม
- 1.3 ระดับความล่อแหลมต่อการเป็นไม้ผิดกฎหมาย เช่น ชนิดไม้เป็นไม้กลุ่มที่มีความแพร่หลายในการทำไม้ผิดกฎหมาย ควรสอบถามข้อมูลการได้มาของไม้เพิ่มเติม
- 1.4 ที่ดินและกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ตัดไม้ ตรวจสอบข้อมูลที่ตั้งของแปลงว่าสอดคล้องกับพิภพที่ระบุ เช่น เลขที่โฉนดในระบบฐานข้อมูลออนไลน์ของภาครัฐ
- 1.5 ช่องทางการนำไม้เคลื่อนที่มาจำหน่ายผ่านเส้นทางที่เป็นจุดล่อแหลมกับแหล่งธรรมชาติของชนิดไม้ นั้นๆ ควรสอบถามข้อมูลการได้มาของไม้เพิ่มเติม
- 1.6 หากพบข้อสงสัยหรือความไม่มั่นใจในเอกสาร SD ให้แยกกองไม้ดังกล่าว และแจ้งเจ้าหน้าที่ป่าไม้เพื่อเข้ามาช่วยตรวจสอบ

2. ทำสัญญาซื้อขาย

3. ขึ้นทะเบียนผู้ขาย หรือ การทำระบบสมาชิกคู่ค้ากับโรงงาน (การตรวจสอบความเป็นสมาชิก)

4. ลงพื้นที่ตรวจสอบแหล่งปลูกไม้

5. ตรวจสอบการขึ้นทะเบียนกับภาครัฐ หรือเป็นสมาชิกของกลุ่มองค์กร เช่น กรมป่าไม้ กยท ออป. กรมส่งเสริมการเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ หรือ สหกรณ์สวนป่า

จากแนวทางปฏิบัติที่ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างชนิดไม้มีค่าประจำถิ่นและชนิดไม้ต่างถิ่นนั้น มาตรการการตรวจสอบและป้องกันของภาครัฐสร้างความมั่นใจได้ว่าจะไม่มีการลักลอบนำไม้ผิดกฎหมายจากป่าธรรมชาติเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทาน และปกป้องทรัพยากรป่าไม้ กรมป่าไม้ได้มีการจัดตั้งศูนย์ป่าไม้ และ หน่วยป้องกันและพัฒนาป่าไม้ เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2561 โดยมีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันคือ “ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ การควบคุมไฟป่า และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในระดับพื้นที่เพื่อปราบปรามการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ป่าไม้” โดยมีอยู่ทั้งหมด 76 ศูนย์ ประกอบด้วย 329 หน่วย ทั่วประเทศ

6. การส่งออกไม้

ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะส่งออกไม้ที่อนุญาตให้นำหนังสือสีแดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ด้วยตนเองพร้อมเอกสาร/หลักฐานประกอบมาขอใบรับรองเพื่อการส่งออกตามมาตรา 18/2 ของพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้จะดำเนินการตรวจสอบในพื้นที่ก่อนออกใบรับรองให้ ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวกที่ 6 การควบคุมการนำเคลื่อนที่ไม้ของไทย

7. การบริหารจัดการข้อมูล

เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนของการใช้หนังสือสำแดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ด้วยตนเอง เอกสาร SD แต่ละฉบับ/ใบควรมีรหัสหรือเลขหมายกำกับ และกำหนดระยะเวลาการใช้งานได้หลังจากวันที่ออกหนังสือ ที่กำหนดความเฉพาะตัวของต้นกำเนิดหนังสือฯ เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับหาต้นทางผู้กำกับรหัสหรือเลขหมายนั้น ๆ ได้